

הרב ייחיאל פאוסט

הכחשה בעדות – בבדיקות, בדיני ממונות

ראשי פרקים

- א. קושיא בשיטת רשיי, יישוב הגר"ש שkopf
- ב. קשיים ביישובו של הגר"ש שkopf
- ג. דעת הגר"א – דעת רשיי כדעת הטור
- ד. סיכום דברי הגר"א – שתי שיטות בראשונים
 - (1) שיטה א' – תליה בטעות
 - (2) שיטה ב' – העמدة בשני מקרים שונים
- ה. קשיים בשתי השיטות
- ו. מהלך הגمراה לשיטת רשיי
- ז. סיכום שיטת רשיי
- ח. השוואת הסברנו להבנת הגר"א
- ט. שיטת הטור
- י. האם צריך התובע לתבוע ב' תביעות?

א. קושיא בשיטת רשיי – יישוב הגר"ש שkopf¹

למדנו בಗמי בסנהדרין ל, ב

אמר רב יהודה אמר רב, עדות המנחתת זאי' בבדיקות כשרה בדיני
ממונות.

לאחר דיונה של הגמי במקרים שונים, מביאה היא מקרה שבו אי מהעדים
העיד שהמקרה קרה על דיזוטא עליונה, ולדברי השני קרה על התחתונה ורבי
צירף עדותן.

ופירושי: "ויצירף עדותן – כריב"ק, דתורייתו מנה מחייבי. ואע"ג דמתכחשי
בבדיקות – כדרב יהודה".

¹ בכל הענין – עיין חידושי רב שמאלו (רוזובסקי) עמ"ס סנהדרין טימן טז, מהדורה שנייה,
תשנו (הערות עורך).

והקשה הרש"ש, מודיע נקט רשיי שהדין הוא דזוקא אליבא דרביב"ק, הרי שני העדים מעידים שראו אחד, ואחד מהם קמסחדי, ובזה לא נחלקו רבנן אריביב"ק. השאלה היחידה במקורה זה הינה כיצד לחייב חתימתם שבענין הדיווטה והאם דומה מקרה זה לדברי רש"א שמצוך עדותם בזה אומר מהו וזה מאתים.

אף בשערו ישר (שער ו פ"ז) עמד הגרא"ש על הקושי שהעללה הרש"ש, בתוספת הערה: הרי מה שמצויפים עדותם בא' אומר מהו וכוי והוא משום שתלינו בטיעות, וא"כ מעידים הם על אותו מקרה – אחד מהם קמסחדי, ובזה כמו' לא נחלקו על ריביב"ק.

והסביר הגרא"ש שkop בדברי רש"י, שאין די במה שתלינו את סתירתם דבריהם בטיעות ועיינ"כ לקבל עדותם אף אליבא דרבנן. זאת משום שעדותם היא ע"פ ראייתם, והרי סוף סוף לא ראו דבר אחד. לכן, כדי לקבל את עדותם זקנים אלו לדינו של ריביב"ק המצריך עדויות שונות. ומ"מ זקנים אלו לומר שיש כאן טעות, כדי שלא יהיה כאן עד שマשקר בمزيد ושיגרום לביטול העדות בשל כך.

את דבריו חיזק הגרא"ש שkop ע"י פסיקתו של השו"ע, (ליתר דיוק, הטור שהובא כהערה על השו"ע), שאף שכשאי' אומר מהו שחור ואי' אומר מהו לבן תולים אלו בטיעות ומצויפים עדותם, לא נעשה כן אא"כ התובע תובע ב' מנין, ע"מ שתהייה עדותו של כל עדאמת גם ע"פ דברי התובע, ומכאן שמתיחסים אלו לעדותם הכלבי מקרים.

ב. הקשיים בירושבו של הגרא"ש שkop

1. במשנה סנהדרין (מ, א) שנינו, שאם אי' אומר בב' בחודש ואי' אומר בבי בחודש – עדותן קיימת, זהה יודע בעיבורו של חודש וכו'. דהיינו, תולים אלו בחוסר ידע – בטיעות. ולדבריו של ר' שמעון, הרי סוף סוף אמרו דברים שונים ואפשר לצרף עדותם רק אליבא דרביב"ק. ולפי"ז רבנן פליגי על דין זה שבמשנה זהה דבר שאינו מסתבר. ועוד, לדינו של ריביב"ק נאמר רק בדייני ממונות והרי המשנה עוסקת בדייני נפשות.

אמנם ניתן לחלק בין מהו שחור וכו' שם רואים הם אכן באופן שונה (אף שמתארים הם את אותה מציאות) לבין עדות על זמן שם אין ראייתם שונה. שם רק ביטויים והגדրותם שונה, דבר שנובע מחוסר ידע (עיבור החודש או הערצת מקום השימוש).

2. הנ"י העתיק את דבריו רשיי הניל וכפי שכתב ר' שמעון למד אף הוא כרשיי. הנ"י הסביר, שבמינה שחור וכו' עבידי אינשי דטעו בהני, וmbיא לפך כדוגמא את הגמי ב"ב (נו, ב) זה אומרأكلת חיטים וזה אומרأكلת שעורים, שם מצפים אנו את עדותם משום "שבין חיטי לשעריו לא דיקי אינשי". והרי שם מעידים הם על אותה שדה ואותם שניים, למפורש בגמרא, ואין כל אפשרות להעמיד את דברי שניהם כאחד. גם הטועןינו יכול לטען דכללה גם חיטי וגם שעורי, ואעפ"כ עדותם מתבלט – ולא צורך בדיינו של ריב"ק, כמבואר שם בגמ'. וא"כ גם במקרה בהכחשה באיזו דיווח קרה המעשה, אם תלין בטיעות אין זוקקים לדינו של ריב"ק.

3. להבנתו של ר' שמעון, כל הסוגיה עוסקת בביור המקרים שבהם אנו מקבלים עדים המכחישים זאי'ז בבדיקות מסווגים שתלין בטיעות. ולדבריו בכל תליה בטיעות זוקקים אנו לדינו של ריב"ק.

קשה, מדוע כSEMBIAה הגמי את דברי נהרדען, שאיפלו א' אומר מנה שחור וא' אומר מנה לבן מצטרפים, שואלת היא: "כמה?", ומנסה להעמיד כריב"ק. הרוי זה נוצר בכל מקרה של הכחשה שמוסברת בטיעות ואיפלו בא' אומר ארנקי שחורה וא' אומר ארנקי לבנה, שבזה מסכים רבע שמצטרפת עדותן. גם דחיתתה של הגמי: "אימר דשםעת וכו'", והעמדתה את דברי נהרדען כרשב"א לא ברורה ע"פ הבנתו; הרוי בכל מקרה זוקקים אנו זוקקים של ריב"ק ואילו פשوط הגמי מורה שם מעמידים כרשב"א אין זוקקים לריב"ק.

ג. דעת הגר"א – דעת רשיי כדעת הטור

כבר הגר"א (בביאורו לסי' ל ס"ק יב) עמד על כך, שבמקרה של תליה בטיעות אין אנו זוקקים לדינו של ריב"ק. והסביר הגר"א, שהטור שפסק, שבא' אומר מנה שחור וכו' מקבלים את עדותם דווקא כשההתובע תבע ב' מנים, לא למד הראשונים שתולים את סתרת העדות בטיעות. ולמוד הגר"א, שדעת רשיי, במ"ש לגבי דיווחה עלינו וכו' שנזקקים אנו לריב"ק, הינה כדעת הטור. (ודלא כמפורטים לתלויות בטיעות. וע"ש בהבדלים המתבקשים מן השיטות השונות בהסביר הדינו של דיווחה עליונה וכו').

מן הגראייה קוק הוסיף באוורו (באילו שם), שהטור נדרש להסבירו משום שקשה הסבירם של הראשונים שתולים בטיעות; ההבדל בין דיני נפשות לממוןנות הוא, שבממוןנות אין צורך בדו"ח. אולם אם הוכחו העדים בדו"ח,

פסולים הם אף במקרים מסוימים כשם שפסולים הם בנסיבות. וא"כ מניין לנו להלך בהוכחה בבדיקות בין נפשות לממוונות, ולתלות בטיעות במקרים אחרות מאשרינו תולמים בנפשות.

אולם להבנת הטוור ברור החילוק בין נפשות לממוונות. אנו תולמים לומר שהסתירה בעדות נובעת מכך שכן מעידים הם על ב' מקרים. (תלייה זו נעשה רק בסתריה בבדיקות, אך אל סתריה בדו"ח נתיחס כאשר סתריה במקורה א' ולא נטלת בבי' מקרים). أنها"ג אין הבדל עקרוני בין ממוונות לנפשות בתלייה בבי' מקרים, אלא שבנסיבות לא תצמיח לנו מכך כל תועלת, כי לצרף עדים המעידים על ב' מקרים אפשר רק בדיני ממונות – וע"פ חידושו של ריב"ק.

הסבירו של הגראייה מאיר, אם נאמר שקיבלה העדות המוחחת במקרים היא מעיקר הדין, ולא קולא מיוחצת במקרים – וכךין שהקהלו ובטלו במקרים את הצורך בדו"ח. אך אפשר לומר שדברי רב יהודה הם קולא נוספת בדיני ממונות בלבד ביטול הצורך בדו"ח, וכן שסתירה בדו"ח פולשת אף במקרים, בסתריה בבדיקות יש חילוק בין נפשות לממוונות. ואפשר להטעים, דסתירה בדו"ח הופכת את העדות לעדות שאאייל (ובמיוחד להבנת הש"ך (לג, טז) שצריך עדות שאאייל אף במקרים, אלא שלפתיחה לא דרשו דו"ח במקרים – עי"ש) משא"כ סתריה בבדיקות.

נראה שהגראייה לא נקט כאפשרות אותה ציינו, מושם שהראשונים שתולמים בטיעות מסוימים זאת לטעות יסודית וברורה שעל תלייה בה לא נחלקו, כמו טיעות בין חיטאים לשערירים שהביא הנ"י, ושם הרי אנו זה מדין קולא מוחחת בדיני ממונות (ולרמב"ם אף בלתי אפשרי להסביר שם כך, מושם שהוי סתריה בדו"ח – ואעפ"כ תלין בטיעות).

ד. סיכום דברי הגר"א – שתי שיטות בראשונים

להבנתו של הגר"א ישן שתי שיטות בסיסיות בראשונים (בשונה מהאחרונים שהתאמכו לישב את כל השיטות על בסיס הנחה שתלין בטיעות).

(1) **תלייה בטיעות** – הסוגיא מבורת מתי יש לתלות את סתרת העדים בטיעות (ריב"ש, רמב"ם, ב"י ועוד). לשיטה זו אין אנו זוקקים לריב"ק, ודין כموון בתביעה אחת של התובע.

2) העמדה ב' מקרים שונים - סוגיתנו מבוררת מקרים שונים בהם מסבירים אנו את הסטירה בכך שהיו ב' מקרים וכל עד מעיד על מקרה אחר. (טור, רשי'י לשיטה זו מסתמכים אנו על דינו של ריב'ק. כמו'כ צריך התובע לתבועה ב' תביעות, כדי שלא יכחיש אף לא אחד מהעדים.

ה. קשיים בשתי השיטות

1. שיטה א' – תליה בטעות

1) הגמ' בהו'א תולה את נהרדיי ריב'ק. אם בטעות עסיקין, אין אנו זוקים לדינו של ריב'ק. וכנ"ל. צ"ל שלשיטה זו, אכן לא תלין בטעות בשלב זה של הניסיון להעמיד ריב'ק. ולא מכיוון שא"א, אלא שאין צורך. (ועין לקמן מה שהסבירנו בפרט זה בשיטת רשי'י). כשחתה הגמ' אפשרות זו חזרה היא להסביר לתלות בטעות. 2) פשוט שביה וב"ש לא נחלקו בטעות.adam ב"ש ס"ל שלא תלין בטעות, מדוע מכשירים הם בבי כתמי עדים.

ר' יונה בחידושיו לסנהדרין בסוגיותנו, למד אף הוא שישוד צירוף העדים המכחישים בבדיקות הינו משומש לתלין בטעות, ועפ"כ הבן בפשטות שבאי אומר מנה וא' מأتאים לא תלין בטעות. והתקשה בהשוואה שבין המקרים. וז"ל: "אייכא לעינוי. היכי מדמי אי אומר מנה שחור וא' אומר מנה לבן, לאחד אומר מנה וא' אומר מאותנים. דהכא אל, בין שחור לבן לא דיקי איינש, אבל התם בזה אומר מנה וכי זוזאי דיקי איינש והוא"ל למימר התם דעתות מוכחשת היא...".

מנסה ר' יונה ליישב את הקושי, עי"ש, ומסיים: "ולבי מגמג בדברים אלו".

2. שיטה ב' – העמדה בשני מקרים שונים

1) הגמ' ניסתה להעמיד את נהרדיי ריב'ק ודחתה, שריב'ק לא אמר דינו בחכחשה. וקשה, הרי בחכחשה בבדיקות אמרין שעדים העידו על ב' מקרים שונים ואין כאן אפוא החכחשה. ודוחק לומר, שבתחילת הבינה הגמ' שלא תלין בבי מקרים ורק בהעמדתה את נהרדיי כרשב'א התכוונה לכך, דין זה במשמעותו של יסוד דין של ב"ה: "בכל מأتאים מנה". 2) להבנה זו, "במנה שחור מנה לבן" אמרין שהיו כאן ב' מקרים. בפשטות, דין זה נכון כשבכל שאר הפרטים של דוח' – מקום וזמן, יש הסכמה מלאה

בין העדים (ואף שההסכם אינה הכרחית, שהרי אין צורך בדוח ב厰םון). ובודאי נכונים הדברים לפי הש"ץ (לג, ט"ז) אף שלא חקרו, מניסיuns אלו שיעדעים הם בפרט הדוח ידיעה זהה). לא הגיוני אפוא לומר, שככל אחד מעיד על מקרה אחר (שחוור או לבן) שקרו בזמן אחד ובמקום אחד.

נראה שזו כוונת הגר"א בדבריו: "אבל צ"ע, דהא كان אמנה אחד קא מסחדי". כך עולה גם מפרש"י סוף ד"ה היכא (סנהדרין לא, א).

לחיזוק הבנה זו נסיף: הגמ' משווה בין מנתה שחור וכוכי למן מתאים, וכרשב"א. מחלוקת ב"ה וב"ש ודברי רשב"א מובאים גם בגמ' ב"ב (מא, ב). מסביר שם הרשב"ס: "ויאחת אומרת מאתאים – היו באותו היום באותו שעה באותו מקום". פשט שלבנתנו א"א לתלות את הכתובות בבב' מקרים, וא"כ היה בגמרתו, בהשוואה מה שחור וכוכי למן מתאים.

3) אם סברת ב"ה בהכחישים את העדות הינה תלות בבב' מקרים, וב"ש מסכימים איתם ב"ב כתות, מודיע חולקים ב"ש ב"ב עדים.

4) מודיע בחבית של יю וכוכי לא נעמיד בבב' מקרים.

כל הנכתב לעיל מוביל לכך שלרש"י הבנה אחרת במהלך הגמ'.

ג. שיטת רש"י – מהלך הגמ'

1) רבא – הגביל את דברי רב יהודה אמר רב לארכני שחורה וכוכי, אבל לא נצרכו עדות במנת שחור וכוכי.

העקרון: נצרכו עדות המכחישה בבדיקות, דווקא **בשאינה עיקר גוף העדות**. (רש"י ד"ה: "אין מצטרפין" וד"ה: ו"ארנקין").

נוסיף לבאר; אין חিירוף ממש שתלין שטעו, אלא ש"מוכנים" אנו "להתעלם" מסתירה בפרט כלשהו שאינו מגוף העדות (והסביר הדבר لكمן 2).

נוסיף, שעסקינו **בחבשתה** "קטנה", צדדיות מבחינת הנושא הניזון, שמאפשרת לנו לומר שעיקרה של העדות זהה ומתתקבלת, אף שבפרט מסוים יש סתירה (ויתבאר יותר لكمן).

2) נהוציאי – ע"פ רבא בדברי רב, אין אלו יכולים לקבלם כעדות, מנתה שחור וכוכי ולהתעלם מסתירה.

כRib'ק – מנסה הגמ' לומר, שמכיוון שאין אלו מקבלים זאת כעדות אחת, סטיירה זו הופכת את העדות לעדות עלבי מקרים. ואפשר שנחרדי שהכחירוו, עשו כן ע"פ הבנה זו וע"פ דין של Rib'ק.

וזוחה הגמ', שכשיש סטיירה בין העדים, כאשר טוען שהשני לא דובר אמת, בכח'ג מי אמר Rib'ק.

(3) **ברשב'א וכב'ה** – אי אומר מנה וא' אומר מעתים מצטרפים מושום שבכל מעתים מנה, ובמנה זה שאנו מקבלים עדותם אינם מכחישים זא"ז (רש"י ד"ה יש בכלל).

מצאונו אףוא, שום בהכחשה בבדיקות שהינה בגוף העדות, מתקבלת העדות (ולא הרבה בדברי רב). **זהו הלימוד של נהרדי מדיין זה.** את הפרט הנוסף הנחוץ לנו שמנה שחור וכי הינה ההכחשה מועטה, שנוכל להתעלם ממנה ולקבל העדות ולומר דאחד מנה מסחדי, אומרים נהרדי משברתס – ובעצם מקבליה סבואר זו לדברי רבא, אלא שהוא דבר בהכחשה בדבר שאינו מעיקר גופ העדות, והם בעיקר גופ העדות.

להסבירו לא קשה כלל קושיות ר' יונה לעיל ה' 2.

נדגיש: במנה מעתים וכן במנה שחור וכו', ההכחשה הינה "קטנה" ויכולים אנו לקבל את דבריהם כעדות אחת תוך "התעלמות" מהסתירה.

4) **חבית של יין – של שמן**

"זרתי מני נינהו וכולי האי מיכחש אחדדי מי אמרו" (רש"י).

כאן ההכחשה היא בגוף העדות. לא נוכל לקבל ואת ע"פ דברי רב יהודה אמר רב. אך גם כרשב'א לא נוכל, כי ההכחשה "גדולה" ובזה לא אמרו ביה דבריהם. ונאלצת הגמ' להעמיד : לדמי.

5) **דיוטא עליונה – דיוטא תחתונה**

כאן ההכחשה אינה בגוף העדות ולכן באופן עקרוני שיק' דינו של רב יהודה אמר רב. אולם בשונה מדברי רבא בדברי רב יהודה – סטיירה בין שחור לבן (בארנקי=לא מגוף העדות) הינה סטיירה "קטנה" ונוכל להתעלם ממנה ולקבל דבריהם כעדות אחת, אך סטיירה במקומם בו קרה המעשה זו **סטיירה "גדולה".** ואף שלא תפსול לנו את העדות מדינית ההכחשה בבדיקות, מושום שאינה בגוף העדות, מ"מ כיצד נוכל לקבלם כעדות אחת כשדבריהם סותרים בדבר מהותי ולא צדי. חייבם אנו להתייחס אל דבריהם כל שתי עדויות,

ונוכל לקבלם רק אליבא דריב"ק. וכמוון שלא די בראיב"ק, כי מדבריו לא נוכל למלוד לקבל עדים המכחישים זאת. لكن סיכם רשיי: "כריב"ק" (מצד ב' מקרים) ו"קרב יהודה" – מצד ההכחשה.

ג. סיכום דעת רשיי

- 1) שלא כהבנה המקובלת, שיסוד אחד משמש להיתר בכל המקרים שבגמ', סובר רשיי שיש הבדלים בין המקרים.
- 2) רב יהודה אמר רב, המתיר הכחשה בבדיקות, ואLIBA דרבא בארנקי שחור וכו', לא מתיר בגל שתلين בטיעות. אלא, מושם שבבדיקות נוכל "להתעלם" מהכחשה מסוימת. הוכחנו לפרש כן, מושם שאם יסודו של רב מושם תלייה בטיעות הוא, לא נוכל לסמוך על דבריו בדינא עליונה וכו', שם זוקרים אנו להעמיד כריב"ק מושם שהסתירה בדבריהם גזולה. נוכל להעמיד כרב, מושם שכאמור יסוד דבריו, שהכחשה בבדיקות בדברו שאינו מעיקר העדות "לא איכפת לו" ומוכנים אנו להתעלם.
- 3) **יסודות ההיתר בהכחשה בבדיקות:**
 - א. הכחשה לא בעיקר גוף העדות.
 - ב. יסוד אי' נכון בפ"ע רק בהכחשה "קטנה". בהכחשה "גדולה" נזדקק לריב"ק.
 - ג. אף בעיקר גוף העדות.
 - ד. יסוד ג' נכון רק בהכחשה "קטנה". ב"גדולה" לא נקבל בעיקר גוף העדות.

ח. השוואת הסברנו להבנת הגרא"

గרא"א – בכל המקרים נובע ההיתר מכך שמתיחסים אנו אל העדויות כאלו ב' מקרים. אף במונה שחור וכו', שם התקשה הגרא"א שפשט שמעידים הם על מה' אי' – ולחסבירנו לך"מ.

ומכאן :

לגר"א – בכל מקרה זוקקים אנו לדינו של ריב"ק, ומכאן שזוקקים אנו שהותובע יתבע שתי תביעות.

לhespernu – נכוונים הדברים רק בדיווטא עליה וכו'. בכל המקרים האחרים איננו זוקקים לדינו של ריב"ק. וממילא די בתביעה אחת. (ועיין לקמן אות י').

ט. שיטת הטור

פשוט, שסיבת קבלת העדות בהכחשה בבדיקות אינה טעות – במנה שחור וכו', דיווטא עליה וכו' שהרי הטור התנה שייתבע התובע ב' תביעות. גם להסביר כגר"א שתלה בב' מקרים קשה. וכמ"ל.

נראה שהטור למד בדומה להסברנו בראשי', שcola היא בבדיקות לקבל סתייה בממונות, אלא שמכיוון שאין כאן תליה בטעות וכו' עליינו להתייחס לעדותם הכל ב' מקרים וזוקקים אנו לדינו של ריב"ק. ולא חילק הטור בין גוף העדות וכו', ובין טעות "גוזלה" וכוי כפי שהסבירו בראשי'.

אפשר שלמד הטור, שהבנת רبا אמנס תלין בטעות (וזוока בארכני שחור וכו') אך בנחדר ע"א למוד כן והגמי' **שניסיתה לתלות בריב"ק** חוזרת בה מיד מהאפשרות לתלות הדין ברב"ק בלבד, וחיפשה תנא, שיכשיר את העדות אף שמדוברת היא, אך לא חוזרת בה מהצורך להעמיד כרב"ק.

ולפי"ז יש מקום לומר, שבדין של רבא – ארנקן שחורה וכו', אף הטור יודה שתלין בטעות ולא צריך להתובע לתבועה ב' מנים.

אמנם הטור לא הזכיר דין זה, וגם הרא"ש לא הזכירו (וזהריו של הרא"ש בסוגיותנו נראים כחמשך אחד בברור דין של ריב"ק). ואפשר שאחרי דין של נהדר ע"ז אין לנו תללים בשום מקרה בטעות. וצ"ע.

י. האם צריך להתובע לתבועה ב' תביעות?

לפומ ריחטא, כתבנו לעיל אותן, שלדעת ראש"י – במקרה של דיווטא עליה וכו' **צריך להתובע לתביעת ב' תביעות**, שהרי נזקנו במקרה זה לדינו של ריב"ק.

אולם נראה שלא כך הדבר, שהרי על מנה אי' הם מעדים וכפי שבארנו לעיל אותן ה **בשיטתה ב' בעיקר בסע' 2**. וא"כ כיצד אפשר לדרש שהותובע יתבע ב'

תביעות? נראה שהحسابנו ברש"י, בסתירה בבדיקות מצטרפים העדים אף אם התובע תבע מנה אי בלבד.

זאת אף אם בדיינו היסודי של ריב"ק נצרכו העדים רק כשותבעם בי מנים (וגם זה לא פשוט וכדלקמן).

סימעתא לדברינו, שנצרך עדים הסותרים זא"ז אף אם דברי אי' מהם נסתירים ע"י התובע, מצאנו בדבריו של רבנו אפרים שהובאו בספר התורמות (שער ס"ו ח"ב סי' ה) ומשם בב"י בסעי ל. וזה לשונו:

וכתיב ה"ר אפרים ז"ל. האי אי' אומר חבית של יין וא' אומר חבית של שמן – או פקדון או מלוח, והנתבע אומר לדמי' וואוקימנא לדמי', כלומר לא חבית ממש חייבה אלא לדמי' צרכ' עדותן, דהו"ל כא' אומר מנה שחור ואי' אומר מנה לבן, **וזקא מכחיש מלאה לאיזה** דזה אמר אני לא אוזיפתיה מנה שחור מעולם. דבודאי שלא סגיא לאלא בזק אמר תובע בחד' מננייה. ואפה"כ כיון דמדובר שנייהם אית ליה גביה כלום מפקין מיניה, הכא נמי מדובר שנייהם אית ליה גביה ולא בציר מחמשין זוי... ולא תקשי לך טענו חיטיים והודה לו שעוררים דפטור למורי, דהתנס לא אמר לא לויתי ולא מכחיש סחדי, הכא לא לויתי קאמר.

רבינו אפרים מתייחס בפשטות לmarkerים שונים של סתירה בבדיקות, ולפחות כאן אין התובע צריך לתבעם בי' מנים. ובאמת אין כל משמעות לדבריו להחלק בין סתירה בבדיקות לעיקר דין של ריב"ק.

במפורש למד כן בעל הגידולי תרומה בדעת התורמות.

התורמות שם סע"ד הביא בשם הר"י אברצלוני את המקורה המפורסט של תובע שבביא הי' עדים והדין על דרך צירופם. בהבאת המקורה כתוב התורמות שראובן תבע לשמעון **באלף** דינרים, והעדים מעידים על הי' מקרים שצironן כולם עליה לסטק אלף וחמש מאות. והעיר שם הגידולי תרומה שאם אכן נכונה היא הגי' בספרים שלפנינו "МОכח מיניה בהזדיא, **צכל הנוי רבותא לא סברי כהרמ"ה ז"ל דבעין שהמלוה לא יכחיש כלל בתביעתו לכל עדות העדים וכו', ע"ש.**

א"כ, לא רק בסתירה בבדיקות די שהتובע יתבע מנה אי', אלא אף בעיקר דין של ריב"ק. דרישת זו מועלת בראשונה ע"י הרמ"ה ובעקבותיו נמשכון כל הפסיקים ונקבעו זאת למילתא דPsiṭṭa, אך לא הזוכרה בר"י, ברמב"ס (אף שאין בכך חוכחה ניצחת) וכאמור אין זה דבר פשוט.